

عوامل مؤثر در گرایش جوانان به موسیقی (مورد مطالعه: جوانان ۱۷ تا ۲۷ سال مناطق ۱ و ۳ شهر تهران)

دکتر زهرا قاسمی*

مرضیه عموقلی میرآخوری**

چکیده

مقاله حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر در گرایش جوانان به موسیقی (مورد مطالعه: جوانان ۱۷ تا ۲۷ سال مناطق ۱ و ۳ شهر تهران) انجام شده است. جامعه آماری ۸۳۲،۱۷۲ نفر و حجم نمونه انتخابی ۳۸۳ نفر به دست آمده است، که در نهایت برای حصول اطمینان بیشتر تعداد ۴۰۰ نفر انتخاب شدند. در این پژوهش از روش های اسنادی و پیمایشی استفاده گردید. در روش اسنادی با مراجعه به کتاب ها و مقالات مختلف اهداف مورد نظر محقق جمع آوری گردید و در روش پیمایش، پس از بررسی اعتبار و روایی پرسشنامه اطلاعات لازم جمع آوری گردید. ۳ سؤال و ۵ فرضیه در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته و نتایج بدین شرح به دست آمد: در بررسی سؤالات از مطالعه اسنادی بهره گرفته و به تعریف موسیقی، معرفی انواع موسیقی، شناخت موسیقی های رایج بین جوانان و شناخت جوانان و ویژگی های آنها پرداخته شد. در روش پیمایش ۵ فرضیه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و نتایج بدین قرار شد: بین سرمایه فرهنگی، سرمایه اجتماعی و بین سرمایه اقتصادی افراد که در نهایت سبک زندگی آنها را تشکیل می دهند و همچنین متغیر سن و گرایش به موسیقی رابطه مستقیم وجود دارد و بین متغیر جنس و گرایش به موسیقی براساس نتایج حاصل از این پژوهش رابطه ای وجود ندارد.

واژه های کلیدی: سرمایه فرهنگی، سرمایه اجتماعی، سرمایه اقتصادی، موسیقی، جوان، گرایش

طرح مساله

در دنیای کنونی همگان باور دارند که بالاترین و والاترین عنصر متشکله موجودیت و هویت هر جامعه فرهنگ آن جامعه است و به همین دلیل است که توجه به مباحث فرهنگی از جمله موسیقی، مد، رمان، سینما و ... چنان شکوفا شد که برخی از صاحبان نظران این دهه را دهه فرهنگ در برابر اقتصاد نامیدند.

هنر به عنوان یکی از عناصر نظام یا سازمان فرهنگ است که هم تکمیل کننده فرهنگ و هم برگرفته از فرهنگ یک جامعه است و موسیقی یکی از مهم ترین ارکان هنر محسوب می شود.

اهمیت موسیقی در نظام فرهنگی را می توان در عینیت های اجتماعی مختلف مشاهده کرد، موسیقی یک سفارش اجتماعی است، موسیقی نیاز گروه ها و طبقات اجتماعی است، کمتر مراسم و مناسکی است که موسیقی بخشی از آن نباشد، از گردهمایی های سیاسی تا مسابقات ورزشی، موسیقی حضوری آشکار دارد. زیمل^۲ موسیقی را محصول روابط اجتماعی دانسته و این وسیله ارتباطی را برای برقراری روابط اجتماعی و ساختار دادن به آن و حتی تغییر ساختار آن موثر می داند.

بورديو^۳ (1984) در تحقیقات گسترده خود نشان می دهد و ثابت می کند که میان حوزه هایی چون سلايق و گرایش هنری، موسیقی، عکاسی و ادبیات و سرمایه های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی فرد که نشان دهنده شخصیت و موقعیت اجتماعی هر فرد می باشد، رابطه وجود دارد.

در کشور ما نیز پژوهش در زمینه موسیقی براساس دیدگاه جامعه شناختی مورد توجه بوده است. در این تحقیقات بررسی عواملی چون خرده فرهنگ ها، گرایش جوانان به موسیقی، بررسی نقش نیازهای جوانان در نوع مصرف موسیقی، منش و سبک مصرف موسیقی، بررسی انواع موسیقی از جمله موسیقی عامه پسند موضوع مورد نظر محققان بوده است. که تمامی این موارد دارای اهمیت فراوان بوده و می باشد. گرایش به موسیقی دارای ابعاد بسیاری است، اما با توجه به تحولاتی که در دهه های اخیر جامعه ایرانی را دستخوش تغییرات سریعی کرده است که براساس دیدگاه کارشناسان این تغییرات نشأت گرفته از تغییر در سرمایه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خانواده های ایرانی است، توجه و بررسی این متغیرها لازم به نظر می رسد. از سویی در کشور ما جوانان دارای رتبه اول از نظر جمعیتی و همچنین بزرگترین خرده فرهنگ موجود در جامعه هستند که مسئولیت ساختن آینده جامعه را نیز باید بر عهده بگیرند به همین دلیل توجه به سلايق، گرایشات و نیازهای این قشر امری ضروری محسوب می شود.

اهداف این پژوهش عبارت است از:

۱. شناخت انواع موسیقی
۲. شناخت جوانان و ویژگیهای آنها
۳. بررسی گرایش جوانان به انواع موسیقی
۴. شناخت اثرات سرمایه اقتصادی بر گرایش جوانان به انواع موسیقی

2 Simmel

3 Bourdieu

۵. شناخت اثرات سرمایه فرهنگی بر گرایش جوانان به انواع موسیقی
 ۶. شناخت اثرات سرمایه اجتماعی بر گرایش جوانان به انواع موسیقی
 ۷. تبیین اثرگذاری متغیرهای زمینه ای (جنسیت، سن) بر گرایش جوانان به موسیقی
- به عبارتی سؤال اصلی این است که آیا سرمایه های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی خانواده ها بر گرایش جوانان به موسیقی اثر دارد؟ براساس اهداف پژوهش فرضیات و سؤالات زیر مطرح گردید.
۱. به نظر می رسد سرمایه اقتصادی در گرایش جوانان به موسیقی تاثیر دارد.
 ۲. به نظر می رسد سرمایه فرهنگی در گرایش جوانان به موسیقی تاثیر دارد.
 ۳. به نظر می رسد سرمایه اجتماعی در گرایش جوانان به موسیقی تاثیر دارد.
 ۴. به نظر می رسد متغیر زمینه ای سن در گرایش جوانان به موسیقی تاثیر دارد.
 ۵. به نظر می رسد متغیر زمینه ای جنس در گرایش جوانان به موسیقی تاثیر دارد.
- سؤالات پژوهش عبارتند از:

۱. موسیقی به عنوان یک پدیده علمی، تخصصی و فرهنگی دارای چه تعاریفی است؟
 ۲. انواع موسیقی براساس یک مطالعه اسنادی کدامند؟
 ۳. چه نوع موسیقی هایی در حال حاضر بین جوانان رواج دارد؟
 ۴. ویژگیهای جوانان براساس یک مطالعه اسنادی کدامند؟
 ۵. گرایش جوانان به انواع موسیقی چقدر است؟
- در ایران موسیقی از دیدگاه های مختلف موضوع کتب و مقالات متعددی قرار گرفته و آثار متنوعی در این زمینه به رشته تحریر درآمده است. از جمله در تحقیقی به مطالعه رابطه گرایش جوانان به خرده فرهنگ مذهبی و علاقه آنها به انواع موسیقی پرداخته است. نتایج این تحقیق بیانگر آن است که بین گرایش جوانان به خرده فرهنگ مذهبی با علاقه آنها به انواع موسیقی رابطه معناداری وجود دارد، این رابطه به صورت منفی می باشد. تفاوت مشاهده شده بیشتر ناشی از تفاوت گرایش مذهبی بین جوانانی است که علاقمند به موسیقی های اصیل ایرانی و غربی هستند با آن دسته از جوانانی که به موسیقی های ترانه غربی علاقه دارند و به عبارتی با افزایش استفاده از موسیقی، گرایش به خرده فرهنگ مذهبی کمتر شده است. (زارعی تازه کندی، ۱۳۷۱)

قربانی (۱۳۸۸) در تحقیقی با عنوان بررسی نقش نیازهای جوانان بندرعباس در نوع مصرف موسیقایی به بررسی تعیین نقش نیازهای جوانان در استفاده از انواع موسیقی پرداخته است. نتایج نشان می دهد که به ترتیب نیازهای شناختی (کسب اطلاعات، آگاهی و شناخت)، نیاز گریز از تنش (فراغت و آسایش)، نیاز انسجام بخش شخصی (تقویت اعتبار، اعتماد، ثبات و پایگاه) و نیاز انسجام بخش اجتماعی (تقویت رابطه با خانواده و دوستان) بیشترین تأثیر را بر نوع موسیقی مورد مصرف داشته است و نیاز عاطفی (تجارب عاطفی، لذت بخش و زیبایی شناسانه) هیچ گونه تأثیری بر نوع مصرف موسیقی نداشته است. همچنین نیازها، ارتباط مستقیمی با نوع موسیقی مورد مصرف جوانان دارند و باعث مصرف موسیقی های پاپ غربی، پاپ زیرزمینی، ترکیبی، سنتی، علمی و مذهبی می شوند. غلامزاده نطنزی (۱۳۸۷) در پژوهش دیگری با موضوع منش و سبک مصرف موسیقی مطالعه موردی جوانان شهر تهران رابطه پایگاه اقتصادی،

اجتماعی، جنسیت، قومیت، رشته تحصیلی و منطقه محل سکونت که مجموعاً منش فرد را تشکیل می دهند را با نوع موسیقی مورد مصرف فرد مورد بررسی قرار داده است. نتایج این پژوهش حاکی از این است که متغیر محل سکونت، پایگاه اقتصادی، اجتماعی، رشته تحصیلی، جنس به ترتیب بیشترین تأثیر را بر نوع موسیقی مصرفی دارند و قومیت با وجود داشتن رابطه (البته در حد ضعیف) به لحاظ آماری هیچ گونه تأثیری بر نوع موسیقی مصرفی ندارد.

بررسی رابطه قشربندی و پایگاه اجتماعی با سلیقه موسیقایی جوانان شهر رشت کاردوست جوشری (۱۳۸۰) به دنبال یافتن این سؤال است که آیا میزان گرایش به موسیقی و نوع موسیقی که افراد گوش می دهند و یا میزان فعالیت موسیقایی افراد در میان قشرهای مختلف تفاوت معناداری دارد؟ نتایج پژوهش نشان می دهد که در جمعیت مورد مطالعه، گرایش به موسیقی در میان اقشار بالای جامعه بیش از اقشار دیگر است و گرایش به موسیقی های پاپ خارجی بیشتر در میان اقشار متوسط و بالا دیده می شود و این در حالی است که گرایش بیشتر اقشار پایین به موسیقی های پاپ ایرانی و سنتی می باشد. همچنین ملاحظه گردید که سلیقه موسیقایی افراد نیز تابع ویژگی های فردی و محیط خانواده است. به طوری که میزان گرایش به موسیقی در میان افرادی دارای مشاغل، تحصیلات و درآمد بالا بیش از سایر افراد است.

قاسمی (۱۳۸۱) در گزارشی با موضوع گرایش جوانان به انواع موسیقی در شهر اصفهان علاوه بر ارائه تعریف جامع و کامل از موسیقی و انواع آن، به این مسئله توجه نموده است که جوانان به کدامیک از موسیقی های موجود گرایش و علاقه بیشتری دارند؟ تیپولوژی جوانان به لحاظ شدت گرایش یا تمایلات موسیقایی آنها چیست؟ نتایج حاصل از این تحقیق اینگونه است که اکثریت پاسخگویان ۶۷/۴ درصد موسیقی را دوست دارند و از شنیدن آن لذت می برند. با توجه به معیارهای عینی چهار تیپ به لحاظ شدت تمایلات موسیقایی در این پژوهش شناسایی گردید که عبارتند از فعالان موسیقی، دوستانان، بی اعتنایان و موسیقی گریزان و بر اساس نتایج به دست آمده تقریباً از هر چهار جوان مورد مطالعه یک نفر موسیقی گریزان یا بی اعتنای به موسیقی است، دو نفر موسیقی دوست و یک نفر فعال موسیقایی است. به موازات افزایش سن، بر شدت تمایل به موسیقی مذهبی ایرانی و موسیقی محلی افزوده می شود. در گروه سنی ۱۵-۲۴ سال تمایل به موسیقی پاپ بیشتر از سایر گروه های سنی است.

دهقان (۱۳۸۱) به بررسی میزان گرایش دانشجویان دانشگاه اصفهان به موسیقی غربی و سنتی پرداخته است. هدف کلی این تحقیق شناخت میزان گرایش دانشجویان دانشگاه اصفهان به موسیقی غربی و سنتی است. اهداف جزئی آن عبارتند از شناخت سرگرمی های دانشجویان به هنگام اوقات فراغت، شناخت ویژگیهای دانشجویان طرفدار موسیقی سنتی و غربی، بررسی رابطه بین سن، جنس، تأهل و نوع گرایش آنها به موسیقی. نتایج به دست آمده به این شرح است: در مورد موسیقی سنتی ۱۸ درصد دارای گرایش موافق و ۵۹ درصد دارای گرایش متوسط و ۲۳ درصد دارای گرایش مخالف بوده اند. رابطه بین موسیقی غربی و جنس با بیش از ۹۰ درصد اطمینان معنی دار است. مردان از این نظر موافق تر از زنان بوده اند. هرچه علاقه به کتاب و مطالعه افزوده شود گرایش به موسیقی سنتی افزوده می شود. در گرایش مخالف به موسیقی سنتی، علاقه به فعالیت فرهنگی کمتر بوده و در گرایش متوسط و موافق این علاقه افزایش یافته است.

دیوید گرازیان^۴ (2004) در پژوهشی درباره موسیقی از چندین دوره پژوهش جامعه شناختی درباره موسیقی سخن می گوید:

نسل اول: مردم نگاریهای مکتب شیکاگو را شامل می شود، در این مکتب پژوهش درباره موسیقی به معنای تلاش برای نشان دادن نقش مصرف موسیقی در تجربه کردن زندگی روزمره، پیوستن مهاجران به زندگی روزمره آمریکایی و ایجاد شبکه های دوستی و همسایگی است. به این معنا مکتب شیکاگو در عرصه موسیقی پیشگام مردم نگاری مصرف موسیقی است.

نسل دوم: به جای مصرف بر تولید موسیقی تاکید داشت. این نسل چگونگی تأثیر گذاری دنیای اطراف بر موسیقی دانان و کار آنها را مطالعه می کرد. مسئله این بود که چگونه موسیقی دانان در شبکه ای از ارتباطات اجتماعی و برداشت از زمانه و دنیای اجتماعی، نوع خاصی از موسیقی را تولید می کند.

سومین نسل: پژوهش جامعه شناسی موسیقی در شرایطی ظهور کرد که آدورنو^۵ نقد گزنده خود را متوجه موسیقی پاپ کرده بود. به عقیده آدورنو، نخست: فرهنگ توده ای مخلوق موسیقی پاپ، در ایجاد کنترل های اقتدار گرایانه سهیم است؛ دوم: موسیقی پاپ نیازمند تمرکز و تأمل اندک است و از همین رو فرایند تمرکززدایی را تشدید کرده و به دلیل خو کردن افراد به سادگی، ایشان را به دوران کودکی باز می گرداند و از تأمل باز می دارد. سوم: موسیقی پاپ برخلاف انواع جدی موسیقی، تمرکز فرد را از کل قطعه موسیقایی منحرف ساخته و وی را بر بخش های آشکار و تکرار شونده قطعه متمرکز می سازد و از همین رو ذائقه موسیقایی را تنزل می دهد. چهارم: موسیقی پاپ به دلیل تکرار های درونی خود و مکرر شنیده شدن، خواب آلودگی و کسالت و افعال ایجاد می کند. پژوهش درباره موسیقی پاپ تحت تأثیر این نقد گزنده، فاقد ارزش دانسته می شد، لذا نسل سوم پژوهش درباره موسیقی بیش از همه بر کارکردهای موسیقی از منظر آدورنو توجه داشت.

نسل چهارم: از پژوهش جامعه شناختی درباره موسیقی با کار دیوید رایزمن^۶ در آمریکا آغاز شد. وی کوشید تا ساختار ذائقه موسیقایی را در بین جوانان آمریکایی کشف کند. مطالعات وی بعدها در چارچوب سنت مطالعات فرهنگی بیرمنگام دنبال شد. این مکتب با ترکیبی از تاریخ اجتماعی انگلیس، نظریه نومارکسیستی فرانسوی و کار میدانی سعی کرد تا نشان دهد جوانان چگونه خرده فرهنگ های خود را در چارچوب موسیقی درک می کنند. به عبارتی سؤال این بود که موسیقی چگونه یک هویت جمعی به نام خرده فرهنگ را به صورت یک کلیت بازتاب کرده و در دسترس تجربه گروهی قرار می دهد. در این سنت رابطه موسیقی، تعامل گروهی و فرایند هویتی درون گروه اهمیت دارد.

از ابتدای دهه ۱۹۷۰ میلادی سنت پژوهش های کمی نسل پنجم درباره موسیقی آغاز شد. بی گمان باید پیر بردیو را تأثیر گذارترین متفکر این جریان دانست. بردیو با طرح مفاهیمی نظیر سبک زندگی، سرمایه فرهنگی در راستای سرمایه های اجتماعی و اقتصادی و چه بسا بالاتر از آنها، باز تولید طبقاتی و تمایز موج جدیدی از پژوهش در حوزه فرهنگ آغاز کرد. خیزش این موج از پژوهش جامعه شناختی درباره فرهنگ و به خصوص موسیقی را باید ناشی از امکان پذیر

4 David Grazian

5 Adorno

6 David Riesman

شدن پژوهش های پیمایشی به کمک رایانه دانست.

اما نسل ششم: شاهد ظهور نگرش هایی است که به زبان تیادی نورا^۷ موسیقی را بیشتر «تکنولوژی خود» می دانند. منظور از تکنولوژی خود، موسیقی به مثابه منبعی برای معانی زندگی روزمره مدیریت خود است. به عقیده تیادی نورا مردم از موسیقی برای هماهنگ ساختن زندگی روزمره خود، از قدم زدن گرفته تا کار کردن استفاده می کنند. موسیقی آمادگی ذهنی برای کار روزانه، تمرکز برای انجام وظایف دشوار، آرامش و حذف فشار های عصبی، سازمانی برای به خاطر آوردن لحظات رماتیک زندگی و... فراهم می آورد. به همین دلیل نیز موسیقی منبعی برای زندگی روزمره است. نسل هفتم: پژوهش درباره موسیقی نیز در دهه ۱۹۹۰ میلادی بروز کرد. این نسل را می توان پیامد قوام یافتن نگرش های فمینیستی در علوم اجتماعی، تقویت مباحث جهانی شدن و نظریه های پست مدرنیستی درباره فرهنگ دانست. در این نسل از مطالعات جنسیت و نقش زنان در موسیقی، رابطه فضای شهری و مصرف فرهنگی، تأثیر جهانی شدن بر موسیقی و به ویژه موسیقی های محلی در کانون مباحث جامعه شناسی موسیقی قرار گرفت.

روش

در پژوهش حاضر از دو روش اسنادی یا کتابخانه ای و پیمایشی استفاده شد. روش اسنادی: اسناد و کتب مورد نیاز در این پژوهش شامل منابع و کتب فارسی و انگلیسی، پایان نامه های مرتبط، برخی مطالعات صورت گرفته و مقالات انگلیسی مندرج در مجلات. روش پیمایشی: در این پژوهش برای رسیدن به نتایج و آزمون فرضیه های مورد نظر از روش پیمایش به عنوان روش اصلی استفاده گردید.

جامعه آماری مورد نظر شامل کلیه جوانان دختر و پسر ۱۷ تا ۲۷ ساله مناطق ۱ و ۳ شهر تهران بودند که بر اساس آمارهای مرکز آمار ایران عبارت بود از ۸۳۲،۱۷۲ نفر.

حجم نمونه: در تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد که تعداد ۳۸۳ نفر به دست آمد که در هنگام بررسی برای حصول اطمینان بیشتر ۴۰۰ نفر، مورد بررسی قرار گرفتند. نمونه های مورد نظر با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی انتخاب گردید. داده های به دست آمده با نرم افزار SPSS تحلیل شد. و برای بررسی رابطه بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون، تاوبی کندال، تاوسی کندال، آزمون خی دو و کای اسکویر استفاده شد. ابزار جمع آوری اطلاعات با توجه به روش پیمایش، پرسشنامه است که ساده ترین راه تهیه ماتریس داده های ساختمند است. برای سنجش اعتبار پرسشنامه از اعتبار صوری استفاده گردید که متداول ترین شیوه است. مفاهیم و متغیرهای اصلی پژوهش عبارتند از:

- سرمایه فرهنگی: داشتن ذائقه های دارای پرستیژ و توانایی درک و شناخت اشیاء یا سبک های هنری، مجموعه ای از نهادهای فرهنگی نهادی شده. برای عملیاتی کردن این مفهوم از معرف های تجربی زیراستفاده گردید.
- به ادبیات و رمان و شعر علاقه مند هست.
- به چه نوع موسیقی گوش می دهد.

- به داشتن آلات موسیقی علاقه دارد و در خانه ساز مورد علاقه خود را دارد.
 - به جمع آوری کتاب علاقه دارد و در خانه کتابخانه شخصی دارد.
 - دوست دارد مدرک تحصیلی بالاتری کسب کند.
 - میزان شناخت هنرمندان معروف.
 - میزان شناخت هنرمندانی که کمتر شناخته شده اند.
 - دیدن نقاشیهای پیچیده و شاهکارهای نقاشان بزرگ که باید درباره آنها کلی فکر کرد.
 - فکر کردن درباره پیام یا معنای یک نقاشی یا مجسمه هنری.
 - بازدید از موزه هایی که اشیای تاریخی و هنری ارزشمند در آنها وجود دارد.
 - خواندن کتابهای ادبیات کلاسیک ایران مثل آثار حافظ، سعدی و مولانا.
 - خواندن کتابهای مهم تاریخ ایران و دیگر کشورهای جهان.
 - عکس برداری از بناهای تاریخی، مناظر طبیعی، یا وقایع اجتماعی.
 - بازدید از گالریهای آثار هنری مثل نقاشی و خطاطی و ...
- علاوه بر این تحصیلات والدین هم به عنوان شاخص سنجش سرمایه فرهنگی فرد محسوب گردید.
- سرمایه اجتماعی: شامل همه منابع واقعی و بالقوه ای است که می تواند در اثر عضویت در شبکه اجتماعی کنشگران یا سازمان ها به دست آید. براساس تعریف پاتنام⁸ (2000) سرمایه اجتماعی عبارت است از خصایصی از زندگی اجتماعی - شبکه هنجارها و اعتماد - که کنشگران را قادر می سازند تا همراه با هم به شکل مؤثرتری برای دنبال کردن اهداف مشترک عمل کنند. برای عملیاتی کردن این مفهوم از معرف های تجربی زیر استفاده می شود:
 - عضو انجمن های علمی، صنفی، فرهنگی، ورزشی و ... بودن.
 - میزان مشارکت در صورت عضویت تا چه حد است؟
 - به چه میزان اهل برقراری روابط اجتماعی با دیگران هست؟
 - احساس می کند افراد برای او احترام خاصی قائلند
 - احساس می کند افراد به او اعتماد دارند و روی او حساب می کنند....
 - سرمایه اقتصادی: شامل درآمد پولی و سایر منابع مالی و دارایی ها می شود. این سرمایه به موقعیت اقتصادی و تضمین های مالی افراد اشاره دارد. برای سنجش مفهوم سرمایه اقتصادی سؤالاتی پیرامون:
 - شغل پدر و مادر و درآمد تقریبی شان
 - متراژ مسکن
 - وضعیت مالکیت ملک مسکونی
 - دارا بودن اتومبیل
 - نوع مسافرت ها و تعداد مسافرتها
 - تفریحات خانواده...

- موسیقی: فن ترکیب اصوات به نحوی که به گوش خوشایند باشد. معرفت الحان و آنچه الحان بدان بود و بدان کامل شود (معین، ۱۳۷۳: ۴۴۳۵)
- جوانی: تمام افرادی را شامل می شود که از نظر کیفیت تصورات، دارای ویژگی ترجیح گستاخی به شرم و حیا، ترجیح حادثه جویی به آرامش و آسایش می باشند
- گرایش: یک نظام از تمایلات، عقاید و اعتقادات یک فرد نسبت به پدیده های محیط خود

بررسی سؤالات پژوهش

- موسیقی به عنوان یک پدیده علمی، فرهنگی دارای چه تعاریفی است؟ واژه یونانی موزیکا، که کلمه موسیقی از آن مشتق شده است به طور تفصیلی برای ارجاع به کارکرد تمامی هنرهای نه الهه باستانی به کار می رفت. موسیقی در مقابل ژیمناستیک در برگرنده فرهنگ ذهنی، برای متمایز کردن آن از فرهنگ جسم و بدن بود.
- انواع موسیقی براساس یک مطالعه اسنادی کدامند؟ بالغ بر صد نوع موسیقی در کتب مختلف نام برده شده است که در اینجا به چند مورد اشاره می کنیم: موسیقی سنتی، موسیقی جمعی، موسیقی دستگاهی، موسیقی تجاری، محلی یا فولکور، ترانه توده، تفسیری و تصویری، مذکر و مونث، برهنگان، مردم پسند، پدری و مادری، حرام، مشکوک و ممدوح، الهی، کاباره ای، پاپولار، آیینی، عرفانی و...
- چه نوع موسیقی هایی در حال حاضر در بین جوانان مرسوم است؟ نه نوع موسیقی در حال حاضر بیشترین رواج را در بین جوانان دارد که عبارت است از: موسیقی سنتی، پاپ، پاپ ایرانی (ضبط در داخل)، پاپ ایرانی (ضبط در خارج)، کلاسیک، محلی، زیرزمینی، مذهبی، ملل.
- ویژگی های جوانان براساس یک مطالعه اسنادی کدامند؟ این سؤال نیز به روش مطالعه اسنادی و کتابخانه ای بررسی گردید، فرهنگ سخن جوان را اینگونه تعریف کرده است: آن که یا آنچه زمان زیادی از عمرش نگذشته است؛ کم سن و سال؛ مقابل پیر، کم تجربه. از ویژگیهای بارز برای جوانان آرمانگرایی، عدم تعادل و بی ثباتی عاطفی، بروز خشم، کسب استقلال عاطفی از والدین، عدم تحمل شنیدن انتقاد و سرزنش است.

یافته ها

یافته های توصیفی

- از مجموع ۴۰۰ نفر ۱۹۷ نفر از پاسخگویان برابر ۴۹/۳ درصد دختر و ۲۰۳ نفر برابر ۵۰/۸ درصد پسرند. ۱۲۱ نفر برابر با ۳۰/۳ درصد در گروه سنی ۱۷ تا ۱۹ سال، ۱۶۱ نفر برابر با ۴۰/۳ درصد در گروه سنی ۲۰ تا ۲۴ سال و ۱۱۸ نفر برابر با ۲۹/۵ درصد در گروه سنی ۲۵ تا ۲۷ سال هستند.
- درخصوص تحصیلات تعداد ۱۳۵ نفر برابر با ۳۳/۸ درصد تحصیلات متوسطه تا دیپلم، تعداد ۱۴۲ نفر برابر ۳۵/۵ درصد فوق دیپلم، تعداد ۱۰۶ نفر برابر با ۲۶/۵ درصد تحصیلات لیسانس و تعداد ۱۶ نفر برابر با ۴ درصد، تحصیلات فوق لیسانس و ۱ نفر برابر با ۰/۳ درصد تحصیلات دکترا است.
- در آمد خانواده در ۵ سطح طبقه بندی گردید که از کمترین در آمد به بالا ترین در آمد عبارت است از (۴۰۰ تا

۸۰۰ هزار تومان) با ۵/۳ درصد، (۸۰۱ تا ۱۲۰۰ هزار تومان) ۱۱/۵ درصد، (۱۲۰۱ تا ۱۶۰۰ هزار تومان) با ۲۳/۵ درصد، (۱۶۰۱ تا ۲۱۰۰ هزار تومان) با ۲۳/۵ درصد و (۲۱۰۱ هزار تومان به بالا) با ۲۶/۳ درصد - میزان گوش دادن به موسیقی براساس یافته های پژوهش به شرح زیر می باشد، بسیار کم با ۸/۳ درصد، کم با ۱۰/۳ درصد، متوسط با ۲۰/۳ درصد، زیاد با ۲۲/۳ درصد و بسیار زیاد با ۳۹ درصد می باشد.

- ۴۱/۸ درصد از مجموع پاسخگویان به هیچ کلاس موسیقی نرفته اند و ۵۸/۲ درصد در کلاس های موسیقی شرکت نموده اند.

- در خصوص گرایش به انواع موسیقی با توجه به یافته های به دست آمده به ترتیب موسیقی پاپ ضبط در خارج (غیر مجاز) با ۱۹/۷۰ درصد، موسیقی پاپ غربی با ۱۶/۲۰ درصد، موسیقی سنتی با ۱۳/۵۵ درصد، موسیقی پاپ مجاز (ضبط در داخل) و موسیقی زیر زمینی هر یک با ۱۳/۸۰ درصد، موسیقی محلی ۱۰/۳۴، موسیقی ملل با ۱۰/۲۰ درصد، موسیقی کلاسیک ۸/۱۳ درصد و موسیقی مذهبی با ۸/۰۸ درصد مورد علاقه جوانان بوده است.

- ۶۳/۹ درصد از پاسخگویان در زمینه موسیقی مطالعه داشته اند.

- میزان تحصیلات مادر: تعداد ۱۴ نفر ابتدایی، ۱۷ نفر تحصیلات راهنمایی، ۶۴ نفر تحصیلات متوسطه، ۱۲۱ نفر دیپلم، ۴۵ نفر فوق دیپلم، لیسانس ۷۸ نفر، فوق لیسانس ۳۴ نفر، دکترا ۱۲ نفر و فوق دکترا ۱۵ نفر از سوی پاسخگویان عنوان شده است.

- میزان تحصیلات پدر: براساس یافته های تحقیق عبارت است از ۳۷ نفر تحصیلات ابتدایی، ۲۴ نفر راهنمایی، ۶۲ نفر تحصیلات متوسطه، ۱۲۹ نفر دیپلم، ۳۸ نفر فوق دیپلم، ۷۰ نفر لیسانس، ۲۱ نفر فوق لیسانس، ۱۱ نفر دکترا و ۸ نفر فوق دکترا هستند.

سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون
۰.۰۰۰	۰.۳۳۷	خی دو (X)
۰.۰۰۱	۰.۱۳۹	آزمون تاو بی کندال
۰.۰۰۰	۱۶	کای اسکویر

ضریب همبستگی پیرسون = ۰.۱۷۲

با توجه به سطح معنی داری به دست آمده از آزمونهای خی دو، کای اسکویر، تاو بی کندال و نیز مقدار به دست آمده از ضریب همبستگی پیرسون با اطمینان بیش از ۰/۰۹۹ درصد بین این دو متغیر رابطه وجود دارد و با توجه به جهت مثبت ضریب همبستگی پیرسون و تاو بی کندال، جهت رابطه بین این دو متغیر مثبت است. یعنی هرچه سرمایه فرهنگی خانواده که عبارت است از سطح تحصیلات خانواده، علاقه به ادبیات، شناخت هنرمندان و... بالاتر باشد میزان گرایش به موسیقی نیز بیشتر خواهد شد.

فرضیه ۳: به نظر می رسد سرمایه اجتماعی در گرایش جوانان به موسیقی تأثیر دارد:

جدول ۴: بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و گرایش جوانان ۱۷ تا ۲۷ ساله شهر تهران به موسیقی

سرمایه اجتماعی						گرایش به موسیقی
بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	جمع	
۲۱	۱۶	۱۸	۱۹	۹	۸۳	بسیار کم
۲۴.۴	۲۳.۹	۲۰.۷	۲۵.۰	۱۰.۷	۲۰.۸	
۱۷	۱۲	۲۳	۱۶	۱۳	۸۱	کم
۱۹.۸	۱۷.۹	۲۶.۴	۲۱.۱	۱۵.۵	۲۰.۳	
۱۴	۱۳	۱۵	۱۷	۱۴	۷۳	متوسط
۱۶.۳	۱۹.۴	۱۷.۲	۲۲.۴	۱۶.۷	۱۸.۳	
۱۹	۱۴	۲۶	۹	۱۹	۸۷	زیاد
۲۲.۱	۲۰.۹	۲۹.۹	۱۱.۸	۲۲.۶	۲۱.۸	
۱۵	۱۲	۵	۱۵	۲۹	۷۶	بسیار زیاد
۱۷.۴	۱۷.۹	۵.۷	۱۹.۷	۳۴.۵	۱۹.۰	
۸۶	۶۷	۸۷	۷۶	۸۴	۴۰۰	جمع
۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	۱۰۰.۰	

سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون
۰.۰۰۵	۰.۲۹۴	خی دو (X)
۰.۰۱۳	۰.۱۰۳	آزمون تاو بی کندال
۰.۰۰۵	۱۶	کای اسکویر

ضریب همبستگی پیرسون = ۰.۱۲۹

با توجه به سطح معنی داری به دست آمده از آزمونهای خی دو، کای اسکویر، تاو بی کندال و نیز مقدار به دست آمده از ضریب همبستگی پیرسون با اطمینان بیش از ۰/۰۹۵ درصد بین این دو متغیر رابطه وجود دارد و با توجه به جهت مثبت ضریب همبستگی پیرسون و تاو بی کندال، جهت رابطه بین این دو متغیر مثبت است. یعنی هرچه سرمایه اجتماعی خانواده که عبارت است از میزان عضویت و مشارکت در انجمن های مختلف و... بیشتر باشد میزان گرایش به موسیقی نیز بیشتر خواهد شد.

فرضیه ۴: به نظر می رسد متغیر زمینه ای جنس درگرایش جوانان به موسیقی تاثیر دارد.

جدول ۵. بررسی رابطه بین جنس و گرایش جوانان ۱۷ تا ۲۷ ساله شهر تهران به موسیقی

جمع	جنس		گرایش به موسیقی
	مرد	زن	
۸۳	۴۵	۳۸	بسیار کم
۲۰.۸	۲۲.۲	۱۹.۳	
۸۱	۴۵	۳۶	کم
۲۰.۳	۲۲.۲	۱۸.۳	
۷۳	۷۳	۳۴	متوسط
۱۸.۳	۱۸.۳	۱۷.۳	
۸۷	۸۷	۵۲	زیاد
۲۱.۸	۲۱.۸	۲۶.۴	
۷۶	۷۶	۳۷	بسیار زیاد
۱۹	۱۹	۱۸.۸	
۴۰۰	۴۰۰	۱۹۷	جمع
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	

سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون
۰.۲۶۶	۰.۱۱۴	خی دو (X)
۰.۲۰۹	-۰.۰۵۶	آزمون تاو بی کندال
۰.۲۶۶	۴	کای اسکویر

با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون های خی دو، آزمون تاو بی کندال و کای اسکویر رابطه ای بین جنس پاسخگویان و میزان گرایش به موسیقی در این پژوهش وجود ندارد. و این فرضیه که بین متغیر زمینه ای جنس با میزان گرایش به موسیقی رابطه وجود دارد رد می شود.

فرضیه ۵: به نظر می رسد متغیر زمینه ای سن در گرایش جوانان به موسیقی تاثیر دارد.

جدول ۶. بررسی رابطه بین سن و گرایش جوانان ۱۷ تا ۲۷ ساله شهر تهران به موسیقی

سن / گرایش به موسیقی	۱۷ تا ۱۹ سال	۲۰ تا ۲۴ سال	۲۵ تا ۲۷	جمع
بسیار کم	۴۷	۱۶	۲۰	۸۳
کم	۳۸.۸	۹.۹	۱۶.۹	۲۰.۸
متوسط	۳۰	۳۲	۱۹	۸۱
زیاد	۲۴.۸	۱۹.۹	۱۶.۱	۲۰.۳
بسیار زیاد	۲۱	۲۷	۲۵	۷۳
جمع	۱۷.۴	۱۶.۸	۲۱.۲	۱۸.۳
	۱۹	۴۰	۲۸	۸۷
	۱۵.۷	۲۴.۸	۲۳.۷	۲۱.۸
	۴	۴۶	۲۶	۷۶
	۳.۳	۲۸.۶	۲۲	۱۹
	۱۲۱	۱۶۱	۱۱۸	۴۰۰
	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون
۰.۰۰۰	۰.۳۸۴	خی دو (X)
۰.۰۰۰	۰.۲۴۸	آزمون تاو بی کندال
۰.۰۰۰	۸	کای اسکویر

ضریب همبستگی پیرسون = ۰.۲۷۰

با توجه به سطح معنی داری به دست آمده از آزمونهای خی دو، کای اسکویر، تاو بی کندال و نیز مقدار به دست آمده از ضریب همبستگی پیرسون با اطمینان بیش از ۰/۰۹۹ درصد بین این دو متغیر رابطه وجود دارد و با توجه به جهت مثبت ضریب همبستگی پیرسون و تاو بی کندال، جهت رابطه بین این دو متغیر مثبت است.

بحث

به طور کلی هر اثر هنری تا حد زیادی محصول دوره تاریخی و شرایط اجتماعی است که در آن به وجود می‌آید. دووینیو^۹ (۱۹۷۳) در این زمینه می‌گوید: از آنجا که موجودیت اثر هنری با ویژگی‌های یک دوره تاریخی، یک گروه اجتماعی یا یک فرد ارتباط دارد و از طرف دیگر از آنجا که اثر هنری در جوامعی با مناسبات انسانی و عواطف متفاوت نیز یافت می‌شود، برای سنجش ژرفای ریشه‌ای که هنر در جامعه دارد لازم است این دو عامل را هم در رابطه با نگرش‌های هنری و هم در رابطه با کارکردی مشخص کنیم که هنر در یک جامعه معین دارد. با توجه به این مقدمه محقق به دنبال یافتن رابطه بین سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی افراد با گرایش آنان به موسیقی است چرا که سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی هر خانواده حاصل شرایط اجتماعی است و شرایط و پایگاه اجتماعی نیز محصول سرمایه‌ها می‌باشد. در این پژوهش سرمایه‌ها به عنوان شرایط و مناسباتی که در جامعه وجود دارد در نظر گرفته شده است و موسیقی نیز به عنوان یک عنصر فرهنگی مهم مورد نظر محقق بوده است. نتایج پژوهش حاکی از این است که بین سرمایه فرهنگی افراد و میزان گرایش به موسیقی رابطه وجود دارد و این رابطه از نوع مستقیم و مثبت است، با این توصیف فرضیه اول تحقیق اثبات می‌شود. فرضیه دوم به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی افراد و میزان گرایش به موسیقی پرداخته است که با توجه به یافته‌های به دست آمده این فرضیه نیز اثبات گردید یعنی بین این دو متغیر رابطه وجود دارد. رابطه بین سرمایه اقتصادی و گرایش به موسیقی در فرضیه سوم پژوهش مورد ارزیابی قرار گرفته شد که نتایج، نشان از ارتباط این دو متغیر دارد، به این معنی که هرچه میزان سرمایه اقتصادی افزایش یابد میزان گرایش به موسیقی نیز افزایش می‌یابد، بنابراین این رابطه نیز از نوع مثبت و مستقیم است. در بررسی متغیرهای زمینه‌ای جنس و سن که فرضیات دیگر این پژوهش بودند، با توجه به نتایج مکتسبه، فرضیه رابطه بین جنس و گرایش به

موسیقی ابطال گردید به این معنی که بین این دو متغیر رابطه ای وجود ندارد. اما بین سن و گرایش به موسیقی، وجود رابطه اثبات گردید. یافته های این پژوهش مانند دیگر پژوهش های انجام شده در این زمینه از جمله محمد فاضلی، رابطه بین سرمایه های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی که به طور کلی عناصر تشکیل دهنده سبک زندگی هستند را اثبات نمود. در انجام این تحقیق مانند دیگر کارهای پژوهشی محدودیت ها و مشکلاتی وجود داشت که برخی از آنها عبارتند از:

- پژوهش حاضر محدود است به زمان و مکان خاص، بنابراین نتایج به دست آمده قابل تعمیم نیست.
- عدم دسترسی به منابع، به خصوص منابع دست اول در ارتباط با موضوع تحقیق.
- هریک از متغیرهای پژوهش از دیدگاه جوانان مورد اندازه گیری قرار گرفته است و احتمالاً از اندازه های واقعی فاصله دارد.

بر اساس پژوهش حاضر می توان پیشنهاداتی را به شرح زیر ارائه کرد:

- توجه به جامعه شناسی هنر و موسیقی
- انجام پژوهش های جدی درباره جامعه شناسی گروه های موسیقی، موسیقی و زندگی روزمره، موسیقی و فرهنگ عامه و

منابع

- استور، آنتونی (۱۳۸۳). موسیقی و ذهن، غلامحسین معتمدی (مترجم). نشر مرکز: تهران.
- پاتنام، رابرت و جیمز کلمن (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه، (کیان تاجبخش، افشین خاکباز، و حسن پویان، مترجمان). تهران: شیرازه.
- جنکینز، ریچارد (۱۳۸۵). پی یو بوردیو، (لیلا جو افشانی و حسن چاوشیان، مترجمان). تهران: نشر نی.
- دورینگ، سایمون (۱۳۷۸). مطالعات فرهنگی، (حمیرا مشیرزاده، مترجم). تهران: آینده پویان.
- رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۵). جامعه، احساس و موسیقی، تهران: شرکت سهامی چاپ و انتشار.
- ریتزر، جورج (۱۳۷۴). نظریه جامعه شناسی در دوران معاصر، (محسن ثلاثی، مترجم). تهران: انتشارات علمی فرهنگی.
- زارعی تازه کنه، حکیمه (۱۳۷۱). «رابطه گرایش جوانان به خرده فرهنگها با علاقه آنان به انواع موسیقی». پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی.
- غلامزاده نظزی، امیرحسین (۱۳۸۷). «منش و سبک مصرف موسیقی مطالعه موردی جوانان شهر تهران». پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- فاضلی، محمد (۱۳۸۶). جامعه موسیقی شناسی مصرف، تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- فاضلی، محمد (۱۳۸۲). مصرف و سبک زندگی، قم: نشر صبح صادق.
- قربانی، اکبر (۱۳۸۸). «بررسی نقش نیازهای جوانان بندر عباس در نوع مصرف موسیقایی». پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه شناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه اصفهان.
- کاردوست جوشری، مژگان (۱۳۸۰). «بررسی رابطه قشریندی و پایگاه اجتماعی با سلیقه موسیقایی جوانان شهر رشت». پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران.
- کوثری، مسعود (۱۳۸۷). درآمدی بر موسیقی مردم پسند، تهران: طرح آینده.
- گرنفل، مایکل (۱۳۸۹). مفاهیم کلیدی پیو بوردیو، (مهدی لیبی، مترجم). تهران: نشر افکار.
- معین، محمد (۱۳۸۱). فرهنگ فارسی معین، تهران: انتشارات فردوس.
- وبلن، تورشتاین (۱۳۸۳). نظریه طبقه مرفه، (ارشاد، فرهنگ، مترجم). تهران: نشرنی.

Bourdieu.p(1986).the Forms of Capital. in J.Richardson(ed).Handbook of Theory and Research for Sociology of Education.N.Y.Green Wood Press.

Duvignaad.Jean(1973).the Sociology of Art. Harper & Row.

Grazian. David. Opportunities for Ethnography in the Sociology of Music. *Poetics*32(2004)197-210

<http://www.massey.ac.nz/nzsrd//bourdieu/home.htm>

**Major effective factors in youth music
(case study areas 1 and 3 youths 17 to 27 years in Tehran)**

ghasemi, Z(Ph.D)

Amoogholi mirakhori, M. (M.A)

Abstract

This paper aims to investigate the factors influencing youth attitudes to music (Case study areas 1 and 3 youths 17 to 27 years in Tehran) is done. Population of 172 832 people, 383 people selected sample volume is obtained. Finally, to ensure that more than 400 were selected. The letter and survey research methods were used . The letters refer to various books and articles about the researcher collected And the survey methodology, the validity of questionnaire data were collected. 3 questions and five hypotheses examined in this study and the results were as follows: The survey questions used to define the study documents, music, introducing a variety of music, Common understanding between youth music and understanding of youth and their characteristics were discussed. Hypothesis 5 was analyzed in the survey methodology and the results were: Between cultural capital, social capital and economic capital among people that ultimately make up their lifestyle And also there is a direct relationship between age and attitudes to music. Between gender and attitudes to music based on the results of this study there is no relationship.

Keywords: Cultural capital, social capital, economic capital, music, youth, trends